

ÖĞRETMENİM YALÇIN

Yalçın Çilingir'i, TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nın Merkez Yönetim Kurulları'nda üç dönem birlikte görev yaptığımız ve *Madencilik Haberler* adlı yayının yayımlanmasında birlikte çalıştığımız 1976-1980 yılları arasında yakından tanıyabildim. Pek çok meziyeti ve hasleti olan bir arkadaşımızdı: Çalışmalarında düzenli, disiplinli ve titiz, araştıran, sorgulayan, mütevazı, dürüst, insancıl, çok birikimli, çok çalışkan, çok üretken, çok iyi bir yazar, çok iyi bir hatip, gerçek bir demokrat, özverili bir yurtsever ve devrimci...

Yönetim Kurulu toplantılarında dünya, ülke, sektör, meslek ve meslektaş sorunları ile TMMOB ve diğer odalarla ilişkilere dair hayli verimli tartışmalar yapılabiliyor, herkes diğerlerinden bir şeyler öğreniyordu. Ama Yalçın'ın özellikle siyasal-toplumsal-ideolojik kökenli konuları ele alışı ve çözümlemeleri; daha sistemli ve ayrıntılı, dolayısıyla da daha ikna edici, ufuk açıcı, adeta ders niteliğinde olurdu.

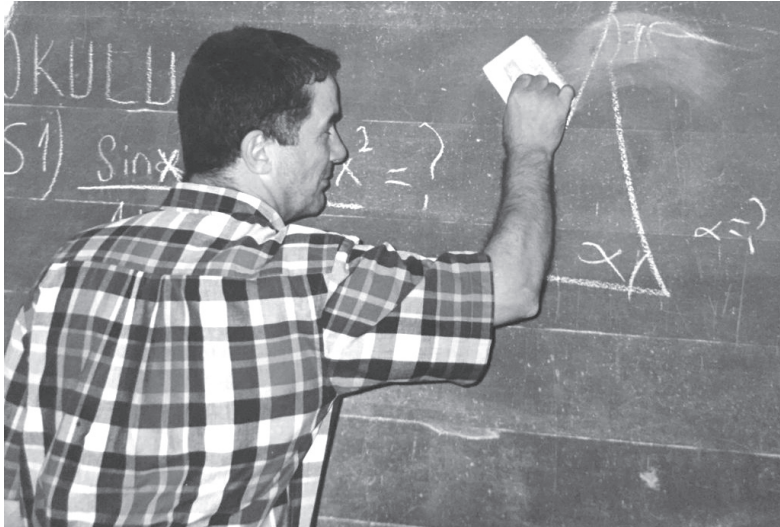
Görev aldığı Yönetim Kurulları adına yayımlanan başyazıları, basın açıklamalarını, araştırmaları, çalışma raporlarını çoğunlukla o kaleme alırdı. Hepsi de bilgi dolu, nitelikli, yoğun emek ürünü olan, kolay anlaşılabilen yazılardı. Açık yüreklilikle hakkını teslim etmek gerekir ki yazdıkları, kendi türleri arasında, bugüne kadar oda çalışmalarında görülenlerin en niteliklileridir.

Çeşitli toplantılarda dile getirdikleri, yazıları, sorularına verdiği cevaplar, beni yeni yeni okumalara yönlendirirdi. Bu

nedenle, Yalçın ile birlikte çalıştığım dönemde, bilgi ve bilinç düzeylerimde önemli sıçramalar oluştu.

Yalçın, anılan yıllarda, TMMOB'nin ve DİSK/Yeraltı Maden-İş Sendikası'nın çalışmalarına da önemli katkılarda bulundu. Örneğin, her yıl 19 Eylül'ün "TMMOB Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Dayanışma Günü" olarak kutlanmasına yol açan mühendis-mimar ve şehir plancılarının **19 Eylül 1979'daki İş Bırakma Eylemi'nin başarılı biçimde kotarılmasında, TMMOB 2. Başkanı olarak Yalçın'ın çok önemli katkısının olduğunu özellikle belirtmek gerekir.**

Yalçın'ın çalışkanlığının, üretkenliğinin, bilgi birikiminin oda çalışmalarına yansıyan bazı somut örnekleri, ki çok azında yazarı olarak adı bulunmaktadır, oda arşivlerinde hâlâ duruyor olmalı. Bunlardan, 1978 yılında çıkarılan 2172 sayılı Madenlerin Devletçe İşletilmesi Hakkında Kanun'un o dönemin koşullarında ne anlama geldiğini açıklamak üzere kaleme aldığı ve *Madencilik Haberler* adlı yayının 8. sayısında (Kasım 1978) yayımlanan "**Devletleştirme Yasası Üzerine...**" baş-

lıklı yazısı, kanımca, özü itibarıyla hiç eskimeyen bir yazıdır. Çünkü bu yazıda, **Türkiye'nin son kırk üç yılında gündeminden hiç düşmeyen devletleştirme/özelleştirme** tartışmalarının ve son yıllarda yoğunlaşan **“kamusallığı yeniden düşünmek”** konulu arayışların öznesi olan devlet işletmelerinin kapitalist devletteki işlevleri konu edilmektedir. **Mustafa Sönmez'in** Tüm İktisatçılar Birliği yayınlarından olan ***Kapitalist Devlet İşletmeleri ve Türkiye*** adlı yapıtından da yararlanarak hazırladığı bu yazıda Yalçın, öz olarak şunları ifade etmişti: **Devletin temel işlevi toplumsal sistemin kendini yeniden üretebilmesinin koşullarını sağlamaktır; devlet işletmeciliği, devletin ekonomiye doğrudan müdahale yöntemlerinden biridir ve kapitalist devletin bu tür müdahalelerden beklentisi de sistemin kendini yeniden üretiminde bir araç olmasıdır.** Yazı, yaygın söylemlerden farklı bu bakış açısı ile, anılan tartışma ve arayışlara katkıda bulunabilecek nitelikte bir yazıdır.

Yalçın *Demokrat* gazetesini çıkaran ekipte yer almak üzere 1979 sonlarında İstanbul'a taşınınca, görüşemez olduk. “Cihan Ateş” mahlası ile yazdığı köşe yazılarını keyifle okudum. 2002'den sonra onu birkaç kez görebildim. 2007'de yazışmaya başladık. Her yazısından yine bir şeyler öğrendim.

Siyasal-ideolojik boyutlu yazılarıma/bildirilerime dair bir başkasından görüş alma ihtiyacı hissettiğimde, aklıma önce hep o gelirdi. Görüşlerini esirgemezdi. O da birkaç konuda benim görüşümü sormuştu. 13 Mayıs 2014'te meydana gelen ve 301 kişinin öldüğü Soma maden faciasının hemen sonrasında kaleme aldığım, “Madencilikimiz Soma-Eynez'de Duvara Tosladı!” başlıklı yazıma ilişkin görüşünü de sordum. Bildirdi. Yine objektif ve yine yönlendirici idi. Ve o kadarla da yetinmedi, arka arkaya gönderdiği iki e-posta ile el yükseltti.

Ekinde 1'den 8'e kadar numaralandırılmış 8 adet dosya bulunan birinci e-postasında, amacının iş kazalarını ilginç bir anlatıyla sergilemek olduğunu belirtti. Dosyalarda, düşündüğü yazıda kullanılabilecek “malzemeler” vardı. Bir kısmında iş kazaları ile ilgili raporlar yer alıyordu. Birinin başlığı “TMMOB'nin 'İş Cinayeti!'” idi. Bir diğerinin başlığı “Madenci Mario'nun Tanrı-Şeytan Diyalektiği” idi. Birisinde anılan yazımda geçen, “Şili'de bir madende altmış dokuz gün mahsur kaldıktan sonra kurtarılan ve Soma'daki kazada yakınlarını kaybedenlere destek vermek için ülkemize gelen madencilerden biri (Soma Gerçeğini) şöyle ifade etmiş: 'Burada her şey yanlış!'” ifadeleri vardı. Birinde de dördü *Agos* gazetesinde yayımlanmış olan beş yazısı bulunuyordu: “İş kazalarında etik sorun”, “Tavandaki boya lekesi”, “Hangisi daha güçlü: Arzu mu, kader mi?”, “Dipsiz kuyu: Kader!” ve “Tanrı'nın dili”...

İkinci e-postasında “İş kazalarını senden başkası yazamaz. Yardımcı olurum. Kolektif bir çalışma” notu ile birlikte şu ifadeler vardı:

“Kusursuz bir yazının peşindeyim. Ne ki bu yazıyı yine sen yazacaksın. Ben yazının kurgusunda var olacağım. Bunun için öncelikle 4., 6. ve 7. raporları okuyup adamakıllı güncelleştirmek gerekiyor. İkinci adımda 1. ve 3. dosyalar birleştirilecektir. Benim Şilili kahramanım Mario ile senin yine Şilili madencin, aynı beden ve aynı ruhta bir ve tek olurlar. Tanrı'yla şeytan arasında gidip gelen Mario, Soma trajedisine tanık olduktan sonra durum için görkemli bir genellemede bulunur: “Burada her şey yanlış!” der. Şilili için yanlış olan her şey, iş kazaları için potansiyel kaynak oluşturur. Artık diyalog tekniğine dayalı özgün bir anlatının eşliğindeyiz. Soma trajedisi tüm yönleriyle masaya yatırılır. Şilili Mario her şeyi sorgular, maden iş kazalarının kaynaklarını didik didik eder.

Şilili madenci, madenciliğin evrensel doğrularını bir başka deyişle madenciliğin etiğini temsil eder. Anlatının açılıma olanak sağlayan bölümünde tahlilin öne çıkar. Mario ile bütünleşir, sen de madenciliğin evrensel ilkelerini dile getirirsin (5). Anlatının iki doruğundan ilki, iş kazalarının cinayet olup olmadığına yoğunlaşır (1). Uzun yıllar cinayet sözcüğüyle tanımlanan kazalar artık daha gerçekçi ve daha etik bir yaklaşımla iş kazası olarak tanımlanmaktadır. Anlatının ikinci doruğunda ise felsefi boyut öne çıkar, iş kazalarının kader olup olmadığı sorgulanır (8). İş kazaları analizi bu çerçevede sonlanır.”

Yalçın'ın bu e-postasına cevap olarak gönderdiğim e-postamda, tanımlanan kurgudaki bir yazının beni aşacağını, ama kendisi istediği için elimden geleni yapmak istediğimi belirttim. **Hastalığı, peşinde olduğu bu yazının yazılmasına izin vermedi.** 8 Ağustos 2014 tarihli e-postasında, “**Her şeye rağmen bu çalışmayı bitirmek istiyorum. (...) Bana biraz zaman...**” dedi. Bu da bana **gönderdiği son e-posta oldu.** Bu e-postasından sonra gönderdiğim iki e-postama cevap ver(e)medi. Yazılmasını çok istediği o yazının üstesinden tek başıma gelemeyeceğimi bildiğimden, hiç denemedim. **10 Ocak 2021'de,** İTÜ'deki öğrencilik yıllarımdan yakın arkadaşı, sevgili Ömer (Yenel) abim, telefonda Yalçın'ı kaybettiğimizi söylediğinde nutkum tutuldu. “Başımız sağ olsun” sözünü mırıldandım, başka **bir şey diyemedim.**

İş kazalarında dair düşüncelerini ilginç bir anlatı ile sergilemeyi amaçladığı o “kusursuz yazı”yı birlikte yazabilseydik, onun kaybı karşısında bana çok anlamlı bir teselli olacaktı. **Yalçın öğretmenimi, o iyi insanı, hep özleyeceğim.**

Mehmet KAYADELEN